

יום כיפור

עשה למען הרוגים על שם קדשך, עשה למען טובחים על יחוֹדָך, עשה למען באַי באַשׁ וּבְמִים עַל קָדוֹשׁ שָׁמֶר

רבי יair ישראלי העיר שהחזירה המשלשת על פסוקים אלו, שלכאורה הינה מיתרת, מסמלת את שלשת הדרגות של קדוש ה'.

הדרגה הראשונה של מות על קדוש ה', היא כאשר נהרג יהודי בידי מחבל. למרות שלא עמדה בפנוי כל ברירה, והוא לא בחר ברכינו למות על קדוש ה', נחשב הדבר בעבורו למות על קדוש ה', משום שהסבה היחידה שבשלה הוא נרצח, היא מכיוון שהוא יהודי.

הדרגה השנייה, שמעלתה יתרה, היא כאשר היהודי בוחר מרצונו למסר את נפשו. זהוי דרגתם של חנה ושבעת בניה, שכפי המובא בגם (' גיטין נז ב,) הם הובאו לפני הקיסר, שבקש מהם בזה אחר זה להשתחוות לצלם, אולם הם סרבו לעשותות כבקשתו. אחד אחר השני השיבו לו בסירוב תקיף משום שנאמר:anca'i ha' alokir asher hozatayir maretzim mazrim mabit ubdim la' yehia le' alahim achrim ul' pni, zbeh la'alkim yachrem v'co'... וכאשר שמע הקיסר את תשובהיהם, הוציא את כלם להורג. לקדושים אלו, נתנה אפשרות לחיות, אלו רק יעשו את מצות המלך וישתחוו לפסל, אולם הם מסרו את נפשם על קדוש ה'.

בדרגה הגבוהה ביותר נמצאים אלו שלא הומתו בידי אחרים, אלא המייתו את עצםם, כדי שלא יבואו לידי חטא. דגמא לכך אנו מוצאים בגדרא (גיטין נז) ב, במעשה אודות ארבע מאות ילדים וילדיות שנשבו לקלון. וכאשר הבינו את מטרת שובייהם, בררו אם במקרה שהם יטלו את נשמתם בידיהם, הם יזכה לתחיית המתים. וכאשר השיבו להם שהקדוש ברור הוא הבטיח: "אמיר ה' מבשן אישיב אשיב ממצלו ים, " ואין ספק שהם אכן יקומו בתחיית המתים, הם הפילו עצם לטור המים.

דרגה זו היא הגבוהה ביותר, משום שאיש לא אים על חייהם ולא חיב אותם למקום ולעשות מעשה, אלא רק רצונם העד להנצלן מן החטא, הוא שהניע אותם למסר את נפשם על קדשת ה'.

דרגות אלו - מבאר הרב יair ישראלי - מבטאות בפסוקי הסליחות שאנו אומרים: "עשה למען הרוגים על שם קדשך, " מכון אל אלו שנ נהרגו על קדוש ה', שלא מבחןיה. ואנו ממשיכים ומקשימים, שאם עדין אין בזכות זו כדי לכפר עליהם, עשה למען טובחים על יחוֹדָך, אלו שמסרו את נשמתם מבחןיה בעבור קדשת שמנו יתברך, ואם גם בכר אין די, " עשה למען באַי באַשׁ וּבְמִים, " כלומר: תעמד לנו זכותם של אותם אלו שהביבאו את עצם מרצונם החופשי לטור האש והמים, כדי להנצל מחלול ה'.

מקור: הרב שלמה לוונשטיין שליט"א